

کودکان و رفتارهای اقتصادی

بهمن خانعلی زاده

کارشناس ارشد اقتصاد، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب، ایران

Khanali.bahman@yahoo.com

چکیده

اقتصاد تقریباً بخشی از همه آن چیزهایی است که تا به حال به آن فکر کرده‌اید. اقتصاد صرفاً مطالعه پول نیست، بلکه مطالعه همه چیزهایی است که باید با پول انجام شود، مانند داد و ستد، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، سود، وام، مالیات و پیش‌بینی آینده.....

بسیاری از اندیشمندان و محققان عرصه اقتصادی و مالی بر این باور هستند که برای داشتن جامعه‌ای پویا، کارآمد و کارآفرین می‌بایست علم اقتصاد و مالی را از همان زمان کودکی به افراد آموزش داد چون با این کار می‌توان آنها را در مسیر صحیح سرمایه‌گذاری و کارآفرینی قرار داد. امروزه در اکثر کشورهای پیشرفته دنیا از جمله آمریکا، بسیاری از مفاهیم و مهارت‌های اقتصادی و مالی از دوره کودکی به افراد آموزش داده می‌شود چون در آینده آنها در هر شغل و موقعیتی که باشند نیاز به این علم و مهارت‌ها خواهند داشت. دلایل بسیاری وجود دارد که چرا کودکان باید از سنین پایین با اقتصاد آشنا شوند، شاید یکی از مهم‌ترین دلایل آن این است که آن‌ها در این اقتصاد رشد خواهند کرد؛ بنابراین، آن‌ها باید درباره وضعیت و چشم‌انداز مالی و اقتصادی کشور خود بدانند زیرا با داشتن این مهارت و دانش می‌توانند استراتژی‌های مالی و اقتصادی مناسب خودشان را در محیط کسب و کار کشورشان اتخاذ کنند.

کودکان ما آینده‌سازان کشور هستند به همین دلیل آن‌ها حق دارند که از اقتصاد، سیاست، تاریخ، مذهب، جامعه و..... کشورشان بدانند. این وظیفه والدین، معلمان،... و دولت است که مهارت‌های مهم اقتصادی و مالی را از همان زمان کودکی به افراد جامعه آموزش بدهند و به آنها کمک نمایند تا با این موضوعات آشنا شوند و مهارت‌های لازم را کسب نمایند. لذا در این پژوهش که برگرفته از کتاب اقتصاد و کودکان (خانعلی زاده، ۱۳۹۸) می‌باشد، سعی شد تا بطور مختصر بسیاری از مفاهیم و مهارت‌های اقتصادی بررسی و توضیح داده شود. تا والدین، مربیان و علاقمندان گرامی با بکارگیری آنها بتوانند، در آموزش این علم و مهارت‌های آن به فرزندان این مرزوبوم گامی بلند بردارند. بدیهی است سیاست‌گذاران عرصه آموزش با بکارگیری اینگونه پژوهش‌ها، می‌توانند نقش بسزایی را در همگانی کردن این مهارت‌ها داشته باشند. زیرا آموزش بهترین سیاست اقتصادی است که می‌توان اجرا کرد.

واژه‌های کلیدی: اقتصاد، کودکان، آموزش، ایران.

۱. مقدمه

"کودکان ما آینده سازان کشور هستند به همین دلیل آن‌ها حق دارند که از اقتصاد، سیاست، تاریخ، مذهب و... کشورشان بدانند" دلایل بسیاری وجود دارد که چرا کودکان باید از سنین پایین با اقتصاد آشنا شوند، شاید یکی از مهم‌ترین دلایل آن این است که آن‌ها در این اقتصاد رشد خواهند کرد؛ بنابراین، آن‌ها باید درباره وضعیت و چشم‌انداز مالی و اقتصادی کشور خود بدانند. زیرا اقتصاد بر عوامل بسیاری از جمله: نرخ تورم، نرخ بهره، سرمایه‌گذاری، نرخ بیکاری، اشتغال، مزایای مالی، تحصیلات دانشگاهی و نرخ رشد شغلی و... که قابل لمس برای عموم مردم حتی کودکان هستند، تأثیرگذار است.

کودکان ممکن است در خانواده، اخبار، مدرسه، جامعه و... از اقتصادهای بزرگ دنیا مانند آمریکا، چین، ژاپن، اتحادیه اروپا ... و همچنین در مورد رویدادهای تاریخی اقتصادی مانند: تحریم، رکود اقتصادی و تورم... بشنوند. اما تا زمانی که در مقاطع بالاتر تحصیلی (دبیرستان و دانشگاه) با اقتصاد آشنا می‌شوند (در صورتی که رشته تحصیلی آن‌ها اقتصاد، مالی یا مدیریت باشد)، معمولاً نمی‌آموزند که اقتصاد چگونه کار می‌کند و چه تأثیراتی بر زندگی فعلی و آینده آن‌ها خواهد گذاشت. اما نکته مهم این است که ممکن است شما از خودتان سؤال کنید که چرا کودکان باید با این موضوعات آشنا شوند. این سؤال خوبی است به نظر می‌رسد اقتصاد یک دانش و فعالیت صرفاً دانشگاهی است که بسیار خسته‌کننده و پیچیده است، اما این را باید دانست که اقتصاد صرفاً مربوط به کتاب‌های درسی نیست. کودکان هرروز با عوامل اقتصادی بسیاری برخورد می‌کنند، که حتی معنا و مفهوم آن‌ها را نمی‌دانند. لذا آموزش اقتصاد به کودکان کمک می‌کند تا آنها درک درستی از اینکه اقتصاد چگونه کار می‌کند، داشته باشند. زیرا اقتصاد تقریباً بخشی از همه آن چیزهایی است که تا به حال به آن فکر کرده‌اید. اقتصاد صرفاً مطالعه پول نیست، بلکه مطالعه همه چیزهایی است که باید با پول انجام شود، مانند داد و ستد، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، سود، وام، مالیات و پیش بینی آینده..... شاید یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین موضوع در اقتصاد این است: بعلت وجود محدودیت‌های برخی منابع مانند: پول، زمان، شما هرگز نمی‌توانید همه آن چیز را که می‌خواهید دریافت کنید و چون هیچ چیز نامحدود نیست این بدان معنی است که شما باید انتخاب کنید.

قیمت‌ها می‌توانند بالا و پایین بروند. شرکت‌ها می‌توانند سال‌های خوب و بدی داشته باشند. اقتصاد ملی می‌تواند رونق و رکود را تجربه کند لذا همیشه آسان نیست که شما بدون داشتن دانش و مهارت اقتصادی و مالی پیش‌بینی از آینده اقتصاد داشته باشید. اما در دنیایی پر از انتخاب، یادگیری موضوعات اقتصادی و مالی می‌تواند به شما در انتخاب بهترین‌ها برای خودتان، خانواده، جامعه و آینده‌تان کمک کند و این میسر نخواهد شد مگر با آموزشی پیوسته و بلندمدت از سنین کودکی تا بزرگسالی. در همین راستا در این پژوهش سعی شده است تا علت و چرایی آموزش اقتصاد به کودکان بر اساس مطالعه خانعلی‌زاده (۱۳۹۸) بررسی و توضیح داده شود، تا والدین، معلمان، مربیان گرامی و علاقمندان بتوانند در راه آموزش نسل‌های آینده این کشور قدم بردارند.

۲. چگونگی آموزش اقتصاد به کودکان

در این بخش به اجمال به بررسی مهم‌ترین مواردی که برای آموزش اقتصاد به کودکان می‌بایست رعایت نمود و برخی موارد که می‌بایست از آنها پرهیز کرد، آورده شده است.

۱.۲ رعایت موارد مهم برای آموزش اقتصاد به کودکان

۱- از فعالیت‌های یادگیری استفاده کنید

یکی از بهترین روش‌های آموزش کودکان، تحریک مغز آن‌ها با فعالیت‌های سرگرم‌کننده است. هنگامی که شما توانستید مغز یک کودک را به نحوی لذت‌بخش تحریک کنید، شانس خود را برای درک و حفظ اطلاعات در آن‌ها افزایش می‌دهید. با این کار می‌توانید مفاهیم پایه‌ای اقتصادی و مالی را به کودکان آموزش دهید.

۲- گفتگوهای روزانه داشته باشید

تکرار، کلید یادگیری است. با این کار می‌توان به درک و حفظ اطلاعات در کودکان کمک نمود. لذا به‌طور مرتب با آن‌ها در مورد موضوعات اقتصادی و مالی صحبت کنید.

۳- آن‌ها را با مفاهیم ابتدایی و پایه‌ای اقتصاد آشنا کنید در ابتدا باید در مورد اصول اساسی و پایه‌ای اقتصاد مانند: پول و نحوه کار با آن، پس‌انداز و علت آن، سرمایه‌گذاری، تورم و پیامدهای آن، وام و نحوه دریافت آن صحبت کنید.

۴- سؤالات کودکان را باحوصله و ساده پاسخ‌گو باشید وقتی کودکان را با مفاهیم اقتصادی و مالی آشنا می‌کنید بدون شک آن‌ها سؤالاتی خواهند داشت. برخی از این سؤالات عبارت‌اند از:

چرا اقتصاد مهم است؟ اقتصاد به ما چه کار می‌آید؟ اگر اقتصاد بد شود چه اتفاقی خواهد افتاد؟ اگر اقتصاد بهتر شود چه اتفاقی خواهد افتاد؟ برای بهبود اقتصادی بهتر است چه کارهایی انجام شود؟ و یا اینکه نقش من و خانواده در اقتصاد چیست؟

۵- کودکان را به سفر ببرید

گاهی اوقات بهترین روش برای یادگیری موضوعی، این است که آن را بتوان دید. شما می‌توانید کودکان خود را به سفرهای خانوادگی ببرید که اصول اقتصادی را نشان می‌دهند و یا توضیح می‌دهند. موزه‌ها بسیار محبوب هستند و به کودکان کمک می‌کنند اصول پیچیده را درک کنند.

به‌عنوان مثال، می‌توانید کودکان را به موزه پول و بانکداری یا تالار بورس و اوراق بهادار ایران و ..... غیره ببرید.

۲.۲. رعایت مواردی که در آموزش اقتصاد به کودکان می‌بایست از آن‌ها پرهیز نمود

- ۱- در هنگام وجود بحران‌های مالی و استرس‌های شدید اقتصادی، از بحث‌و‌جدل در حضور فرزندان خودداری کنید. ترس در مورد وام‌های عقب‌افتاده، بیکاری، هزینه‌های روزانه و ..... آرامش خانواده را از بین برده و کودکان را سردرگم خواهد کرد.
- ۲- از بحران مالی به‌عنوان یک فرصت برای مدیریت انتظارات فرزندان خود در مورد چیزهای مادی استفاده کنید. به فرزندان بیاموزید در برخورد با این‌گونه شرایط به نحو مسئولیت‌پذیری، پول جیب خود را تنظیم کنند.
- ۳- به آن‌ها اجازه دهید برای خرید نیازهایشان، خودشان پول پرداخت کنند. انجام این کار به آن‌ها کمک می‌کند تا رابطه بین پول و چیزهایی را که می‌خرند را درک کنند.
- ۴- در شرایط سخت اقتصادی و مالی سعی کنید با خانواده و دوستان خود بیشتر در تماس باشید این کار ضمن اینکه به شما آرامش می‌دهد ترس فرزندان را نیز کاهش می‌دهد و ارزش‌های خانوادگی را تقویت می‌کند.
- ۵- نگرانی‌های مالی می‌تواند تأثیرات مخربی را در بلندمدت بر کودکان داشته باشد. برخی از والدین پس از سرخوردگی‌های مالی و اقتصادی دست از حمایت فرزندان خود می‌کشند. این در حالی است که در این‌گونه شرایط کودکان به بیشترین حمایت احتیاج دارند تا بتوانند در بزرگسالی در صورت مواجه با مشکلات اقتصادی و مالی بهترین تصمیم‌ها را بگیرند. در غیر این صورت این چرخه فرار از مشکلات می‌تواند برای نسل‌ها ادامه یابد.
- ۶- وضعیت مالی و اقتصادی را به‌تناسب سن فرزندان با آن‌ها در میان بگذارید. آنچه شما به یک کودک می‌گویید، باید متفاوت از آن چیزی باشد که به یک نوجوان می‌گویید.
- ۷- کودکان شرایط را دقیق‌تر از آنچه هستند درک و تفسیر می‌کنند، لذا به ترس و نگرانی‌های آن‌ها وقتی با اخبار مختلف روبرو می‌شوند توجه کنید و در مورد پیامدهای اقتصادی و مالی آن با خانواده صحبت کنید.
- ۸- توجه داشته باشید که چگونه باید شرایط اقتصادی را برای کودکان توضیح دهید و ضمن اینکه نگرانی‌های خود را از وضعیت مالی به آن‌ها انتقال نمی‌دهید، سعی کنید اضطراب آن‌ها را کاهش داده و استرس را از آن‌ها دور کنید.
- ۹- به علائمی از جمله، ناراحتی، استرس، تغییر در خواب یا اشتها و کابوس‌ها در کودکان خود توجه کنید. برای کاهش استرس در خانواده یک پیاده‌روی خانوادگی را برنامه‌ریزی کنید یا بعد از شام یک بازی شاد را با فرزندان انجام دهید این

فعالیت‌های ارزان قیمت نه تنها ذهن شما را از مشکلات اقتصادی منحرف می‌کند، بلکه باعث ایجاد یک پیوند محکم در بین اعضاء خانواده می‌شود.

۱۰- در مواقعی که احساس می‌کنید شرایط بد اقتصادی را در خانواده نمی‌توانید مدیریت کنید با یک روانشناس یا سایر متخصصین بهداشت روانی و اقتصادی- مالی مجاز تماس بگیرید که می‌توانند به شما در یادگیری مهارت و نحوه صحبت کردن با فرزندان در باره مشکلات اقتصادی و... کمک کرده و یک برنامه عملی به شما ارائه دهند یا سعی نمایند به مطالعه کتاب‌هایی پیرامون مشکلاتتان بپردازید.

۳. مفاهیم پایه‌ای اقتصاد برای کودکان

هیچ‌گاه فراموش نکنید اقتصاد فقط پول نیست. بلکه شامل کسب و کارها و چگونگی کار آن‌ها نیز می‌شود.

"اقتصاد تقریباً بخشی از همه‌ی چیزهایی است که تا به حال به آن فکر کرده‌اید"

اما چه مفاهیم پایه‌ای اقتصادی را باید به کودکان آموزش داد؟ چگونه باید این کار انجام گردد؟ نقش والدین و معلمین در این خصوص چیست؟ کودکان به‌طور روزمره با بسیاری از اصطلاحات اقتصادی برخورد می‌کنند و یا حتی آن‌ها را در گفتگوهای پدر و مادر، اخبار و مدرسه می‌شنوند ولی درک درستی از آن‌ها ندارند. اخبار، رادیو و تلویزیون ممکن است در مورد مسائل اقتصادی هر ۱۰ یا ۲۰ دقیقه صحبت کنند. به همین علت مهم است که با کودکان در مورد مفاهیم پایه‌ای و روزمره اقتصادی صحبت کنیم و آن‌ها را با این مفاهیم با جملات ساده و مثال‌های عینی با صرف کمی وقت، حوصله و مطالعه آشنا سازیم. لذا در این مطالعه که برگرفته از پژوهش خانعلی‌زاده (۱۳۹۸) می‌باشد. به برخی از اصطلاحات رایج و پایه‌ای اقتصاد که کودکان به‌طور روزمره با آن برخورد می‌نمایند اشاره شده است که می‌توانید جهت مطالعه بیشتر به کتاب وی مراجعه و تعاریف مفهومی این اصطلاحات را که به زبانی ساده، آسان و درخور فهم کودکان همراه با شکل ارائه شده است را مطالعه نمایید. لازم به توضیح است مفاهیم ارائه‌شده اقتصادی در آن کتاب بر اساس استانداردهای شورای ملی آموزش اقتصادی آمریکا^۱ (NCEE) می‌باشند.

به نقل از این مرکز سواد اقتصادی عبارت‌اند از:

"آشنایی با اصول پایه‌ای اقتصاد - درک برخی از اصطلاحات کلیدی اقتصاد و دانش امور اقتصادی"

جدول ۱: خلاصه‌ایی از اصطلاحات کلیدی اقتصاد (جهت آموزش به کودکان)

ردیف	اصطلاح اقتصادی	ردیف	اصطلاح اقتصادی	ردیف	اصطلاح اقتصادی
۱	محصولات/کالا	۱۱	کمبود	۲۱	تخصص
۲	خدمات	۱۲	هزینه فرصت	۲۲	وابستگی متقابل
۳	مصرف‌کننده	۱۳	پول	۲۳	بهره‌وری
۴	تولیدکننده	۱۴	پس‌انداز	۲۴	نظام اقتصادی
۵	منابع تولیدی	۱۵	سرمایه‌گذاری	۲۵	چرخه اقتصادی
۶	منابع طبیعی	۱۶	سهام	۲۶	تورم
۷	منابع انسانی	۱۷	قیمت	۲۷	رکود
۸	منابع سرمایه	۱۸	بازار	۲۸	بیکاری
۹	کارآفرین	۱۹	عرضه و تقاضا	۲۹	دولت
۱۰	مدل تولید	۲۰	سود	۳۰	مالیات

منبع: خانعلی‌زاده (۱۳۹۸)

۴. روش‌های صحیح آموزش پول، ارزش پول، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری به کودکان

¹ National Center on Education and the Economy

اما والدین، مربیان و معلمین گرامی باید با روش‌های صحیح و روز دنیای مفاهیم پایه‌ای مهم اقتصادی مانند پول، ارزش پول، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری آشنا باشند تا بتوانند این مفاهیم را به‌درستی به کودکان آموزش دهند به همین علت در این قسمت به بررسی آموزش‌هایی مختصر و فهرست‌وار در این موارد پرداخته شده است.

۴.۱. روش‌های صحیح آموزش پول به کودکان

۱- معرفی مفهوم پول به کودکان

ابتدا جهت معرفی پول به کودکان از سکه شروع کنید به آن‌ها ارزش سکه‌ها را آموزش دهید.

۲- انجام بازی‌های پولی

با کودکان بازی‌های پولی انجام دهید این کار به یادگیری آن‌ها در مورد مفهوم پول کمک خواهد کرد.

۳- حساب پس‌انداز

یک حساب پس‌انداز باز کنید و به کودکان توضیح دهید که چگونه این کار را انجام می‌دهید

۴- تعیین اهداف

کودکان خود را تشویق کنید تا هدف از پس‌انداز را بدانند تا بتوانند برای تحقق آن با کمک شما تلاش کنند.

۵- پول جیبی

هنگامی که کودکان پول جیبی دریافت می‌کنند باید مهارت‌های پایه‌ای و بودجه‌بندی را یاد بگیرند. تا همان‌طور که نحوه

خرج کردن پول خود را مدیریت می‌کنند، مهارت‌های لازم برای پس‌انداز را نیز بیاموزند.

۶- اجازه دهید اشتباهات پولی کنند

از این که کودکان اشتباه کنند نهراسید و اجازه دهید آن‌ها اشتباه کنند، فرصت دهید فرزندانان تصمیم بگیرند و

هزینه‌های تصمیمات خود را بپردازند، حتی اگر این بدان معنا باشد که اشتباهات آن‌ها باعث به هدر رفتن پولشان بیانجامد.

با این حال، آماده باشید تا به آن‌ها راهنمایی‌های لازم را بدهید. این یک ابزار آموزش ارزشمند است.

۷- برنامه‌ریزی بلندمدت را برای پول به آن‌ها آموزش دهید

کودکان خود را در مورد چگونگی پس‌انداز و کنترل هزینه‌ها، برای رسیدن به اهداف بلندمدتشان آموزش دهید.

۸- آموزش کودکان برای بودجه‌ریزی پول

اجازه دهید کودکان در یک رویداد خانوادگی یا تحصیلی، بر اساس مهارت‌هایی که کسب نموده‌اند برای پولشان برنامه‌ریزی

و بودجه‌ریزی کنند.

۹- اجازه دهید کودکان، پول کسب کنند

فرصت‌هایی ایجاد کنید تا کودکان مبلغی را برای انجام کارهای خانگی مختلف دریافت کنند. اگر می‌خواهید مبلغی را برای

انجام کاری به آن‌ها بپردازید، به جای پرداخت اندازه معینی پول به آن‌ها مبلغی متغیر و متناسب با کاری که انجام می‌دهند،

بپردازید.

۱۰- آشنا نمودن کودکان با کارت‌های بانکی و اعتباری

برای کودکان توضیح دهید که چگونه و چه وقت از کارت‌های ATM و اعتباری باید استفاده نمود. نحوه خرید کردن با این

کارت‌ها را به آن‌ها آموزش دهید.

۱۱- هدیه‌های پولی مناسب به کودکان بدهید.

قبل از دادن یک هدیه پولی به کودکان، متوجه باشید که چرا و با چه هدفی این کار را انجام می‌دهید. لذا اگر تصمیم این

کار را دارید حتماً سن او را در نظر بگیرید و مناسب با آن هدیه پولی بدهید.

۴.۲. اشتباهات رایج در آموزش پول به کودکان

۱- اشتباه در مدل‌سازی رفتار خوب

کودکان حتی قبل از رفتن به مهدکودک و مدرسه، از شما یاد می‌گیرند حتی اگر یک کلمه در آن مورد نگفته باشید.

*-رفع

بهترین کار این است که در طول زندگی، الگوی رفتاری خوبی برای فرزندانان باشید آن‌ها از زمان کودکی از شما الگوبرداری می‌کنند. پس بهترین راه برای آموزش به کودکان این است که کارهای خوب در مقابل آن‌ها انجام دهید. لذا اگر می‌خواهید کودکانتان صرفه‌جویی و پس‌انداز را یاد بگیرند. اولین گام این است که خود شما آن را انجام و رعایت کنید.

۲- در خانواده فقط پدر پرداخت می‌کند

کودکان بسیار باهوش و زیرک هستند و به سادگی متوجه می‌شوند و به یاد می‌آورند هنگامی که با خانواده بیرون از منزل هستند این پدر هست که تمام پرداخت‌ها را انجام و هزینه‌ها را کنترل می‌کند و مادر نقشی در این میان ندارد.

*-رفع

به فرزندانان از همان زمان کودکی بیاموزید که امور مالی و اقتصادی خانواده به دست پدر و مادر و همکاری آن‌ها انجام می‌گیرد. این ابهام را از همان زمان کودکی از ذهن کودکان پاک کنید که پدر دستگاه پول‌ساز است و مادر نقش خرج کننده.

۳- با کارت‌های بانکی و اعتباری بدون توجه به بودجه‌تان هر زمان هر چیزی را که نیاز دارید می‌توانید آن را خریداری کنید. خیلی از امور مالی زندگی ما در حال حاضر نامرئی هستند، چون آن‌ها را به صورت الکترونیکی و بدون تبادل دیدنی پول نقد، انجام می‌دهیم. بنابراین شما نیاز دارید که به کودکان دریافت و پرداخت‌های الکترونیکی را آموزش دهید و به آن‌ها نشان دهید که این کارت‌ها حاوی پول‌هایی هستند که شما از انجام کاری به دست آورده‌اید و دارای محدودیت پولی هستند و بالاخره تمام خواهند شد.

*-رفع

کارت‌های بانکی و کارت‌های اعتباری را به کودکان آموزش دهید. توضیح دهید، پولی که از انجام کاری به دست آورده‌اید به‌طور خودکار به حساب بانکی شما سپرده می‌شود. (برای بچه‌های بزرگ‌تر، دقیق‌تر توضیح دهید که از این مبالغ مالیات گرفته می‌شود). به آن‌ها نشان دهید هر پولی که شما از دستگاه خودپرداز بیرون می‌آورید یا با استفاده از کارت بانکی بدهی خود را پرداخت می‌کنید، از این مانده کسر می‌شود و بعد از اتمام دیگر ارزش و اعتباری برای پرداخت در خریدها ندارند.

۴- صحبت نکردن در مورد پول در مقابل کودکان

با توجه به تحقیقاتی که در این مورد انجام شده است، ۷۱ درصد از والدین تمایلی به بحث در مورد مسائل مالی با بچه‌های خود ندارند. آن‌ها اعتقاد دارند کودکان از این صحبت‌ها چیزی را یاد نمی‌گیرند چون صحبت کردن درباره پول ذاتاً بد و شرم‌آور است.

*-رفع

صحبت در مورد پول یک رخداد روزمره است. اجازه دهید کودکان در گفتگوهای مالی شما حضور داشته باشند. لازم است وقتی پدر و مادر در مورد اینکه کالایی با برندی خاص گران است و با توجه به نبودن پول کافی نمی‌توان آن را خرید. کودکان حضور داشته باشند و اجازه اظهارنظر داشته باشند.

۵- عدم حضور کودکان در اختلافات پولی والدین (مادر و پدر)

شما نمی‌توانید اختلافات مالی با همسران را بدون مذاکره و بحث حل کنید.

*-رفع

اجازه دهید کودکانان شاهد شما و همسرتان باشند که در حال مذاکره عقلانی در مورد پولی هستید که اضافه و بی جا خرج کرده‌اید یا نباید خرج کنید. مثلاً یک شام یا خرید یک مبلمان جدید.

۶- یک مرد (پدر) باید به‌طور منظم خرید کند و هرروز با چندین کیسه خرید به خانه برگردد. شما مجبور نیستید هزینه‌های خود را برنامه‌ریزی کنید. شما می‌توانید امروز هر چه خواستید خرید کنید و فردا به آن فکر کنید.

*-رفع

هنگامی که کودکان به سن ۵ سالگی می‌رسند، می‌توانند قبل از انجام خرید، "پیام‌ها را درک کنند" بنابراین وقتی که شما در مورد به عقب انداختن خرید چیزی باهم صحبت می‌کنید، کودکانان را آموزش می‌دهید که هرروز یا هر وقت نمی‌توان خرید کرد.

۷-وقتی کودکان اشتباهات پولی مرتکب می‌شوند، آسیب خواهند دید

اشتباهات پولی هیچ عواقبی برای کودکان شما نخواهند داشت تا هنگامی که شما آموزش‌های لازم را به آن‌ها در برخورد با این شرایط داده باشید.

*-رفع

اجازه دهید آن‌ها با پولی که دارند خرید کنند یا حتی سرمایه‌گذاری کنند. با اشتباهات پولی که انجام می‌دهند همدردی کنید و برای آن‌ها توضیح دهید که علت اشتباه آن‌ها در این خرید یا سرمایه‌گذاری چه بوده است. اما بدانید که همدردی شما به‌منزله جبران خسارت یا خرید مجدد چیزی دیگری نیست، چون باید درک کنند که مسئول اشتباه خود باشند.

۴.۳. آموزش درک ارزش پول به کودکان

بسیار مهم است که به کودکان آموزش دهید چرا، چگونه و به چه دلیل باید پس‌انداز کنند، اما اینکه چگونه می‌توانید کودکان را متقاعد کنید که پول خود را برای آینده و روزهای سخت اقتصادی و مالی، در زمانی که آن‌ها توانایی برنامه‌ریزی پولی ندارند تا بتوانند پس‌انداز کنند، کار آسانی نیست، اما با آموزش و برنامه‌ریزی، می‌توان به آن دست یافت.

-رابطه بین کار و پول

آیا فرزندان شما فکر می‌کنند پول از یک دستگاه خودپرداز به‌دست آمده است؟ یا والدینی که فرزندانان فکر می‌کنند پدر و مادر دستگاه‌های چاپ پول هستند که دائماً باید در هر شرایطی به آن‌ها پول بدهند تا خواسته‌هایشان را برآورده کنند؟ هر کودکی بدون آموزش و داشتن مهارت‌های مالی و همچنین کودکانی که هرگز مجبور به کار نباشند و یا شاهد کارهایی که والدینشان برای به دست آوردن پول باید انجام دهند نباشند، می‌توانند فرض‌های غیرمنطقی فوق را داشته باشند.

برای اینکه به کودکان آموزش داد که پول دریافتی آن‌ها مستقیماً به کارهایی که انجام می‌دهند وابسته است، راه‌های متفاوتی وجود دارد. یک‌راه برای رسیدن به این هدف، این است جدولی را که حاوی فهرستی از کارهای خانه به همراه مبلغ پرداختی برای هر انجام آن کار است را ایجاد کنید و از فرزندانان بخواهید با انجام هر کاری در منزل از لیست شما مبلغی را دریافت می‌کند. لازم بذکر است این کارها نباید شامل کارهای شخصی باشد و به کودکان آموزش دهید تا پول‌هایی را که از انجام کارهای مختلف در خانه به دست می‌آورند در یک قلمک پس‌انداز کنند و هنگامی که از شما برای خرید اسباب‌بازی یا هر چیز دیگری درخواست پول می‌کنند به آن‌ها بگویید از محل پس‌انداز خودش استفاده نمایند. این باعث خواهد شد آن‌ها بدانند اسباب‌بازی را که می‌خواهند، باید از پولی که به‌سختی به دست آورده‌اند خریداری نمایند.

۳.۴ آموزش پس انداز و صرفه جویی پول به کودکان

* - رده سنی ۳ تا ۸ سال

قلک اول: "صرفه جویی"

توضیح دهید قلک شیشه‌ای "صرفه جویی" فقط برای خرید چیزهایی است که او ممکن است در آینده بخواهد خریداری کند.

قلک دوم: "هزینه"

برای فرزندتان توضیح دهید که شیشه "هزینه" برای موارد فوری مانند خرید یک آب‌نبات یا تنقلات از فروشگاه مواد غذایی است.

قلک سوم: "کمک به نیازمندان"

برای فرزند خود توضیح دهید این قلک شیشه‌ای "کمک به نیازمندان" برای پس انداز پول‌هایی است که برای انجام امور خیرخواهانه، کمک به نیازمندان و حیوانات صرف خواهد شد.

* - رده سنی ۸ سال به بالا

اما اینکه چگونه به کودکان ۸ سال به بالا مهارت پس انداز را بیاموزیم باید متفاوت عمل کنیم. از این سن به بعد وقت آن رسیده است که آن‌ها را با افتتاح حساب پس انداز در بانک آشنا نماییم. اینکه آن‌ها بتوانند پس اندازهای خود را در یک حساب بانکی سپرده گذاری کنند. لذا آن‌ها را با خود به بانک ببرید و طریقه افتتاح حساب و نحوه سپرده گذاری را به آن‌ها آموزش دهید

۴.۴ آموزش سرمایه گذاری به کودکان

* - رده سنی ۸-۱۱: آموزش مبانی

این محدوده سنی یک فرصت خوب برای شروع شکل گیری یک ایده سرمایه گذاری است. اینکه سرمایه گذاری چیست و چه مفهومی دارد.

به کودکان توضیح دهید سرمایه گذاری، راهی است که می‌توانید با پولی که دارید پول بیشتری کسب کنید. اگر آن‌ها ریاضیات و درصد را تا حدودی می‌دانند، نرخ بهره را برای آن‌ها توضیح دهید. اینکه اگر آن‌ها مقدار پول مشخصی را به کسی قرض دهند پولش به اضافه چند درصد به او بازگردانده خواهد شد.

اکنون می‌توانید توضیح دهید که چگونه یک بانک به پولی که او به بانک سپرده است سود پرداخت می‌کند. این اولین و ساده‌ترین روشی است که اکثر کودکان را تشویق به صرفه جویی، پس انداز و سرمایه گذاری می‌کند.

* - رده سنی ۱۲-۱۵: یادگیری در مورد بازار

در این مرحله می‌توانید شروع به معرفی بازار سهام کنید. توضیح دهید سهام چیست؟ چگونه ارزش سهام بر اساس عملکرد شرکت می‌باشد؟ اینکه اگر یک شرکت در سال جاری بیشتر از سال گذشته درآمد داشته باشد، مردم تمایل دارند سهام بیشتری از آن شرکت بخرند و در این حالت است که ارزش سهام آن شرکت افزایش خواهد یافت. شما همچنین می‌توانید آن‌ها را با بازار بورس اوراق بهادر آشنا کنید و تجارت را در این بازار توضیح دهید. این فعالیت‌های آموزشی به آن‌ها کمک می‌کند ارزش سهام یک شرکت را با توجه به داده‌های قبل آن شرکت پیگیری و پیش بینی کنند.

* - رده سنی ۱۶-۱۸: یادگیری درباره تجارت

در این سن، نوجوانان احتمالاً دوره‌های پیشرفته ریاضی و اقتصاد را طی کرده‌اند و موقع آن است که در دنیای واقعی به سرمایه گذاری در بازار سهام برای دوره‌های کوتاه مدت و بلندمدت مبادرت ورزند.

بهترین راه برای انجام این کار این است که آن‌ها ابتدا در برنامه‌های شبیه سازی شده خرید و فروش سهام شرکت کنند و تجارب لازم را در خرید سهام و پیش بینی به دست آورند و بعد با سرمایه گذاری کوچک وارد سرمایه گذاری در بورس شوند.

اجازه دهید آن‌ها با سرمایه‌های کوچک تجارب لازم را به دست آورند و در صورت شکست دوباره شروع کنند. آن‌ها را زیر نظر داشته باشید تا بتوانید راهنمایی‌های لازم را به آن‌ها بدهید.

سازمان بورس و اوراق بهادار ایران به‌مانند اکثر بازارهای بورس کشورهای جهان مبادرت به ایجاد تالار مجازی بورس نموده است که معاملات خرید و فروش سهام را شبیه‌سازی می‌کند و کودکان و حتی بزرگسالان می‌توانند با مراجعه به این نرم‌افزار شبیه‌سازی، خرید و فروش سهام را به‌صورت واقعی انجام داده و آموزش‌ها و مهارت‌های لازم را فراگیرند. این سایت موقعیت خوبی را فراهم آورده است تا بتوانید به کودکان سرمایه‌گذاری در بورس را آموزش دهید.

لذا به آدرس اینترنتی www.irvex.ir بروید و وارد تالار مجازی بورس ایران شوید و پس از ثبت‌نام در سایت به‌راحتی می‌توانید به‌صورت واقعی سهام شرکتی را بخرید یا بفروشید. پس سعی کنید در حضور فرزندان این کار را انجام داده و آن‌ها را با اصول خرید و فروش سهام آشنا نموده و همچنین نحوه سرمایه‌گذاری کوچکی را هم به آن‌ها آموزش دهید.

در مدرسه نیز معلمین گرامی می‌توانند به‌صورت یک کارگاه آموزشی، پس از آموزش مفاهیم اولیه، به‌صورت عملی چگونگی سرمایه‌گذاری در بورس را در این سایت به دانش‌آموزان آموزش داده و حتی از آن‌ها بخواهند به‌صورت گروه‌های چند نفری، مبادرت به این کار نمایند.

لذا سعی کنید از دانش‌آموزان خود بخواهید به همراه پدر و مادر خود در این سایت یک سرمایه‌گذاری کوچک در بورس را انجام داده و نتایج آن را به‌صورت یک گزارش در کلاس ارائه دهند.

۵. آموزش مفاهیم اقتصادی با داستان‌های عینی و واقعی با مضامین اقتصادی

سعی نمایید آموزش مفاهیم پایه‌ای اقتصاد را که در این پژوهش به صورت مختصر مورد بررسی قرار گرفت را در قالب داستان و مثال‌های عینی، واقعی و با مضامین اقتصادی محیط پیرامون به کودکان آموزش دهید و از آنها بخواهید به این داستان‌ها خوب گوش بدهند و با توجه به مفاهیم اقتصادی که به آن‌ها آموزش داده‌اید به سؤالاتی که مطرح می‌کنید پاسخ بدهند و موضوعات را با شما و دوستان خود به بحث بگذارند و نظریات خود را بیان کنند.

لازم به ذکر است سعی نمایید با دقت و حوصله مفاهیم پایه‌ای اقتصاد را به‌صورت اولویت‌ها و ترتیب‌های تعیین‌شده به کودکان و دانش‌آموزان آموزش دهید زیرا مفاهیم اقتصادی دارای پیوستگی خاصی هستند که بهتر است در جایگاه خود توضیح و آموزش داده شوند. لذا شما می‌توانید از کتاب اقتصاد و کودکان (خانعلی زاده، ۱۳۹۸) که دارای ۱۲ طرح درس که در قالب داستان‌هایی با مضامین اقتصادی می‌باشند، استفاده نمایید.

۵. نتیجه گیری

تونی بلر:

"آموزش بهترین سیاست اقتصادی است که می توان اجرا کرد"

اقتصاد تقریباً بخشی از همه آن چیزهایی است که تا به حال به آن فکر کرده‌اید. اقتصاد صرفاً مطالعه پول نیست، بلکه مطالعه همه چیزهایی است که باید با پول انجام شود، مانند داد و ستد، پس انداز، سرمایه گذاری، سود، وام، مالیات و پیش بینی آینده..... بسیاری از اندیشمندان و محققان عرصه اقتصادی و مالی بر این باور هستند که برای داشتن جامعه‌ای پویا، کارآمد و کارآفرین می‌بایست علم اقتصاد و مالی را از همان زمان کودکی به افراد آموزش داد چون با این کار می‌توان آنها را در مسیر صحیح سرمایه گذاری و کارآفرینی قرار داد. امروزه در اکثر کشورهای پیشرفته دنیا از جمله آمریکا، بسیاری از مفاهیم و مهارت‌های اقتصادی و مالی از دوره کودکی به افراد آموزش داده می‌شود چون در آینده آنها در هر شغل و موقعیتی که باشند نیاز به این علم و مهارت‌ها خواهند داشت. دلایل بسیاری وجود دارد که چرا کودکان باید از سنین پایین با اقتصاد آشنا شوند، شاید یکی از مهم‌ترین دلایل آن این است که آنها در این اقتصاد رشد خواهند کرد؛ بنابراین، آنها باید درباره وضعیت و چشم‌انداز مالی و اقتصادی کشور خود بدانند زیرا با داشتن این مهارت و دانش می‌توانند استراتژی‌های مالی و اقتصادی مناسب خودشان را در محیط کسب و کار کشورشان اتخاذ کنند.

کودکان ما آینده‌سازان کشور هستند به همین دلیل آنها حق دارند که از اقتصاد، سیاست، تاریخ، مذهب، جامعه و.... کشورشان بدانند. این وظیفه والدین، معلمین،... و دولت است که آموزش و مهارت‌های مهم اقتصادی و مالی را از همان زمان کودکی به افراد جامعه بدهند و به آنها کمک نمایند تا با این موضوعات آشنا شوند و مهارت‌های لازم را کسب نمایند. لذا در این پژوهش که برگرفته از کتاب اقتصاد و کودکان (خانعلی زاده، ۱۳۹۸) می‌باشد سعی شد تا بطور مختصر بسیاری از مفاهیم و مهارت‌های اقتصادی بررسی و توضیح داده شود. تا والدین، مربیان و علاقمندان گرامی با بکارگیری آنها بتوانند، در آموزش این علم و مهارت‌های آن به فرزندان این مرزوبوم گامی بلند بردارند. بدیهی است سیاست‌گذاران عرصه آموزش با بکارگیری اینگونه پژوهش‌ها می‌توانند نقش بسزایی را در همگانی کردن این مهارت‌ها داشته و به رشد و تعالی نسل‌های آینده کمک نمایند.

مراجع

خانعلی زاده، ب. ۱۳۹۸، اقتصاد و کودکان، نشرنی، چاپ اول.

Archive of SID

kids and economic behaviors

Bahman, Khanalizadeh

Department Economics, College of Economics and Accounting, Islamic Azad University, South
khanali.bahman@yahoo.com

Abstract

Economics is almost part of everything you've ever thought of. Economics is not just the study of money, but the study of everything that has to do with money, such as business, savings, investment, profit, loans, taxes, and the future. Many economic and financial scholars and researchers believe that in order to have a dynamic, efficient and entrepreneurial society, economics and finance must be taught from an early age, so that they can be on the right path to investment and entrepreneurship. Gave. Today, in most of the developed countries of the world, including the United States, many of the concepts of economics and finance from childhood are taught to people because in the future they will need this knowledge and skills in any job and position. There are many reasons why children should become familiar with the economy from an early age, perhaps one of the most important reasons is that they will grow up in the economy, so they need to know about their country's financial and economic situation and prospects because having This skill and knowledge can enable them to adopt their own appropriate financial and economic strategies in their country's business environment. Our children are the future of the country, so they have the right to know about their economy, politics, history, religion, society and so on. It is the duty of parents, teachers, and the government to educate and assist community members with important economic and financial skills from an early age to become familiar with these topics and acquire the necessary skills. Therefore, this study, extracted from Economics and Children (Khan Ali Zadeh, 1989), tried to briefly review and explain many economic concepts and skills. To help parents, carers and hobbyists take a step forward in teaching this science and its skills to the children of this area. Obviously, policymakers in the field of education can play a significant role in generalizing these skills by applying such research. Because education is the best economic policy that can be implemented.

Keywords: *Economics, Kids, Education, Iran*